



Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN



לע״נ

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״נ מרים שיינדל בת יבלחט״א אפרים שמעון סינאוויץ

ענין מושפא
גרי מוצה
ע א מייא מילא
חשוד הלל טושיע
אלע פו סו טעי ג:
עא ב מיי סס הלל
טושיע סס טעי ד:
עב ג ד מיי סס טושיע
עס טעי ה:
עג ה טושיע סס טעי ז:

יא:

בתולה נשאת פרק ראשון כתובות

מסורת הש"ס עם הוספות

(א) (מדה מד: ט) [לקמן
(ג) (א) לקמן יג: (טו)
(ד) (א) לקמן מ: (ס) [לקמן
(ז) (א) לקמן יב: (טו)
(ח) ע"י חוסי' ריד' (בבלין)
(א) (א) זרע' שיטמ"ק בשם
שיטה ישנה עייש' גס
כדעת רש"י בזה.

תוספות רי"ד

איתמר קטן שבא על
הגדולה רב אמר עשה
מוכת עין. פי' רבין
שחוציא בתולה איג
שאין ביאות ביאה לא גזר
מנה הנתקע וכתובהה
מנה לרבין: ושמואל
אמר אין מוכת עין
בבשר. פי' בבשר אדם.
ואי בעולה לא הויא מוכת
עין נני לא הויא חוסי' היא
כאלו מיעבה היא
שאכעבה שהמנומנת
בתולה באכעבה דרוקא
הפסידה מאתי' דרוקא
דרוסת איש ומוכת עין
לרבין הפסידה המאית'
אבל במיעור לא הפסידה
המאית' כיון שאין
כונתה אלא שלא
להצטרע תחת בעלה
וכמוכן רב דפליגי רבין
משום דהוי שלא לדעה
ומיטא בכי. אמרי' בפ'
ד' ארין כל הני מיעות
של בית ר' תמר שמן
וקייל כשמואל בדני:
אמר ר'ב"ש מחלוקת
כשהכיב בה. פי'
כשכנסה וכתב לה כתובה
היה יודע שהיא מוכת
עין: דרי' מרמי לה
לבוגרת. פי' קייל דכלו
בתולה ואפי' כתובתן
מאית'. ורבין מדמו לה
לבוגרת ורי' איתמי לה
לבוגרת למה לה לבעולה
בעולה איתעביד בה
מעשה (בוגרת) [בידי אדם
הא] לא איתעביד בה
מעשה ורבין איתמי לה
לבעולה למה לה לבוגרת
מכות לא איתעביד בה
בעולה כלל הא איתעביד
בה מעשה: אבל לא
הכיב בה ד"ה לא
כלום. פי' שנקח טעות
הוא. ורבא אסיק רבין
לכיר בה ובין לא הכיר בה
לרב' כתובהה מאית'
לקמן כותבהה מנה.
וקייל כרבין ולא כרי'ם
דיחיד וריב' הלכה
כריב' מנה' בתולה
אלמנה גרשה וחלוצה
מן הנשואין כתובתן
מנה ואין להן טענת
בתולים. היותה
והשבויה והשגיריו
ושנתגיריו ויתרות על
ג' שנים ויום א'
כתובתן מנה ואין להן
טענת בתולים. ופי'
בתולה מן הנשואין וכן
שנכנסה לחופה ומת
בעלה בחוק בעולה
קיימת משעה שנכנסה
תחתיו וכתובהה מנה אם
נשאת לאחר סתם ואין
להם טענת בתולים
לפסידה אותה מנה
ולומר בחוק בתולה
נשאך והוי מקחי כנסה
טעות: תנן רבנן מנה
הראשון לשם נשואין ויש
לי עדים שלא נשאתו וא'
שנתהה אלא שלא
שהה עמו כדי ביאה אין
השני יכול לטעון טענת
בתולים. פי' להפסידה
מנה הראוי לאיתמן מן
הנשואין. שהרי כנסה
הראשון ואפי' שערדים
מיעורי' אינו יכול לטעון:
שהגדיר ומיעדים שלא
בעלה כשכנסה [ואשון]
בעלה כותבהה מנה: ויא'
אמר בעלמא לעולם אימא לך
דלית לי מדיד ושניי' כנסה
הראשון. פי'
מזא לה בתולים וכי' ואמר
רבא מקח טעות לגמרי משמע
ולית לה כלל. ורבא דקאמר
זאת אומרת דרוקא אית
מאית' וימינא סבב כנסה
הראשון. פי'

גליון הש"ס

גמ' ואמר רבא מאן
דקא מוהיב שפיר.
שנא קמ' ע"ה ר"ה ו
ע"ג:

הגהות וצינונים

א) דע שבדפוס אית
"מעשה הכיר אדם" והוא
טעות ובספרי דוקני
גרסין מעשה איש
[כ"ה ככל התנ"י] גם
להלן בסמוך. והכי גרסי
לחל המפרשי' וגירסא
זו מתשיבת שפיר
ע"י שיטמ"ק (עייש').
ב) מצאתי בגמ' קלף
ישות הכי, מחיב רב
נחמן הוא אומר מוכת
עין אני ויש לי אלא אמר
רבא וכו', וכו' וזאת
היתה גירסת רש"י ז"ל
ולכן איצטרך לומר
"משלחני היא" והכין
גירסי' כל המפרשי'
שיטמ"ק ע"ש בבבאור
(ע"ה) [ג' נדצ"ל י"ה
(רש"ש) וכו' בנ"א
מכת' וכו' ובנ"א מכת'
ליתא כולל תיבה זו]:
ד) כתיב מוכת עין נמי
א"ה הויא: [ס' לקמן יג'
ע"ה ע"י שיטמ"ק ולעיל
באות ב [נפלו"ה הדיא
ע"י הדיבור הבא]:
ה) תיבת "מאית'" ליתא
ברפ"י והמהשיל'
והסופר [נצ"ע]. ונדצ"ל
ומתני דקתי וכו' מוכת
עין אני קא כתיבה
מאית' ורבי מאיר היא
(דבש תמר). ועי'
שיטמ"ק: [י' לר' מאיר']
ליתא ברפ"י ונוסף ע"פ
ע"ה ע"י שיטמ"ק ועי'
ומה"ם שף: [ט' ועי'
רש"י שמיט' גירסת
הספרים שגורסין
"מהיא" ועי' בזה עוד
בבאור מהשיל' ונדצ"ל
ע"ה גס להלן כדרי'
ואמר ר"ח רבא אבין
[עייש' גס בבבאור
כוונת רש"י כדרי'
ואמר ר"ח רבא וכו' ומתני'
ר"י ש[ע"ה]. ועי'
במהרש"א: א' כאן צ"ל
הפסק הנקודה (רש"ש).
וקא אלסון המשנה
בשקופות רי"ד: [י' עי'
שיטה מקובצת בד"ה כי
אמרה: ק' חוסי' שאני
וחוסי' הראש' פהד:.

ליקוטי רש"י

משאכעבה. ארע לי
ואת לי מאית' [לקמן
טו]. וכתובהה שדוה.
לשון מעט סוף (משל'
לס) שטעפא עדין לומר
מקף גס [לעיל ב.].
מקף נשטפו וסילקין
שנצ"ן כמו מעט סוף
(משל' לס) שטעפא
שדח גלסון משנה וממס'
פסלר' נעמלר' (שפי' י'
והוא וכו' וכו' וכו' וכו').

ואין להן טענת בתולין. אין יכול להפסידה אותו מנה ולאומר בזמנת
צמולה נשאתין וכו' מקחי וכו' מקח טעות: גמ' עשאה מוכת עין.
נהי לאין צלמנו צילה מיהו לא גרע מעין הנתקע ולרבנן דפליגי
לענין כהן גדול דמתן (עצמות דף נט.)
לא ישא את מוכת עין הא נמי
אסירא ליה: אין מוכת עין בבשר
אדם. ואי צעולה לא הויא מוכת
עין נמי ליתא: בפי' נפשה. צלל
גברי דלא אמרה רב יהודה משמיה
דרב ומשמיה לשמואל אלא אינהו
גופייהו אפובת עין: וקפן שבא ע"ה
הגדולה ומוכת עין. ומדפליגי רבין
תנא לתמי ולא איפלוג רבין אלא
במוכת עין שמעתי מינה אין מוכת
עין צבשר: הכי קאמר גדול הבא
ע"ה הקמנה ו"ה ב"ה. אינה צילה
לדברי הכל הלכך כמותה מאתים
ולא איפלוג רבין עלה דפחות מכאן
כנותן אכצע זעין דמתן ממסכת
נה (דף מד: ג) גזי צת פחותה מג'
שנים וזיס אחד מה הדמעה היואלת
ע"י אלצע אחד תמיהה חף
צמוליס ע"ה פחות מן חורין אמריס
תמיהה: וקפן שבא ע"ה הגדולה.
מוכת עין היא זו וכמותה מאתים
דברי רבי מאיר וכתמיס אומריס כל
מוכת עין כמותה מנה והא נמי
דקא משוית לה מוכת עין כמותה
מנה: כשהכיר בה. כשכנסה וכתב
לה כתובה היה יודע שהיא מוכת
עין: מדמי י"ה ל"בוגרת. דקיימא
לן שכלו צמוליה צמ' עצמות (דף
נט.) דקמני צמוליה פרת ל"בוגרת
שכלו צמוליה ואפי' הכי כמותה
מאתים: ו"ה ב"ה. דמקח טעות
הוא ואפי' מנה אין לה: היא אומרת
מוכת עין אני. משמנתי היא: והוא
אומר לא כי א"ה דרוסת איש את.
הנושא את האשה צמקת צמולה
ולא מנאל לה צמוליס היא אומרת
מוכת עין אני כו' ש"מ אית לי
כמותה אז מנה או מאתים דלי לית
לה מזאי נלמנת דקאמר רבין גמלילל
אלמלא מוכת עין שלל הכיר צה יש
לה כמותה מיוצתא דרמי צר חמאל
דלמר לא הכיר צה דברי הכל ולא
כלום: א"ה אמר רבא ד"מ בין
הכיר בה בין לא הכיר בה מאתים.
וממני' דקמני היא אומרת מוכת עין
אני וקא מצעה מאתים: רבי מאיר
היא: דרבנן הכיר בה מנה. וממני'
דלכא דקמני וכתמיס אומריס מוכת
עין מנה כשהכיר צה: א"ה הכיר בה
ו"ה ב"ה. והא לא מלינו למימר
לר' מאיר: הכיר צה מאתים לא הכיר
צה מנה דלי צמק טעות מחוקין
ליה משום דלא הכיר צה לית לה מדיד

ושמואל אמר אין מוכת עין בבשר. צלל השיר צמולין איירי'
דלי צהשיר למה יש לה להיות פחותה ממוכת עין:
לרבנן הכיר בה מנה לא הכיר בה ו"ה ב"ה. וממני' ר"מ היא
ולא רבנן וחס תלמרנא אמאי לא קאמר לרבנן
צה צין לא הכיר צה מנה כדקאמר
צמקתא ומתי ממנימין לדברי הכל
ו"ל דלא יתחא ליה למימר הכי
דכיון דרבנן מדמו לה לבעולה היא
צלל הכיר צה כמו כנסה צמקת
צמולה ומנאלת צעולה וסבירא ליה
לית לה ולא כלום וצמקתא סבר
לה דמדמו לה לבעולה היינו לענין
מנה אכל מקח טעות לא הויא כמו
צעולה דלמי מקפיד כ"כ צמכות
עין שיהא מקח טעות:
הדר ביה רבא מהדריא. אצל
מהא: לא צני למימר דהדר
ציה משום דמקח טעות לגמרי משמע
ול"ת מנה לן דהדר ציה מנה שאמר
לרבנן לא הכיר צה ולא כלום נלמר
צמור צו מנה שאמר לא הכיר צה
לר"מ מאתים אלא נפרס לא הכיר
צה מנה ונוקי צמית'ה כרצי מאיר
ו"ל כדפי' לעיל צקונטרס דאין
זה קצאל דלי חשיצ מקח טעות
לא יהא לה כלום ואי לא חשיצ
מקח טעות למה לא יהא לה
מאתים כיון דמדמה לה לבוגרת דלמי
לבוגרת פחותה לה לכותבה מנה
אמר

ואין להן טענת בתולים *הגיוורת והשבויה
והשפחה שנפרדו ושנתגיריו ושנשתחררו
יתירות על בנות שלש שנים ויום אחד
כתובתן מנה ואין להן טענת בתולין: גמ' אמר
רב יהודה אמר רב קמן הבא על הגדולה
עשאה מוכת עין כי אמריתה קמיה דשמואל
אמר י' אין מוכת עין בבשר איכא דמתני
לה להא שמעתא באפי נפשה קמן הבא
על הגדולה רב אמר עשאה מוכת עין
ושמואל אמר אין מוכת עין בבשר מתיב
רב אושעיא גדול שבא על הקמנה וקמן
הבא על הגדולה ומוכת עין כתובתן מאתים
דברי ר"מ וכתמיס אומריס מוכת עין כתובתה
מנה אמר רבא הכי קאמר גדול הבא על
הקמנה ולא כלום: דפחות מכאן כנותן אצבע
בעין דמי וקמן הבא על הגדולה עשאה
מוכת עין ומוכת עין גופא פלוגתא דר"מ
ורבנן אמר רבי בר חמא: מחלוקת כשהכיר
בה דר"מ מדמי לה לבוגרת ורבנן מדמו לה
לבעולה אבל לא הכיר בה דברי הכל ולא
כלום ור"מ אמאי מדמי לה לבוגרת נדמייה
לבעולה בעולה איתעביד בה מעשה בידי
אדם: הא לא איתעביד בה מעשה בידי אדם ורבנן אדמדמו לה לבעולה
נרמייה לבוגרת בוגרת לא איתעביד בה מעשה כלל הא איתעביד בה
מעשה אבל לא הכיר בה לדברי הכל ולא כלום מתיב רב נחמן: היא
אומרת מוכת עין אני: והוא אומר לא כי אלא דרוסת איש את ר"ג ור'
אליעזר אומריס נאמנת אלא אמר רבא בין הכיר בה ובין לא הכיר בה לר"מ
מאתים לרבנן הכיר בה מנה לא הכיר בה ולא כלום והדר ביה רבא דתניא
כיצד: הוצאת שם רע בא לבית דין ואמר פלוני לא מצאתי לכתך בתולים
אם יש עדים שזינתה תחתיו יש לה כתובה מנה אם יש עדים שזינתה תחתיו
בת סקילה היא הכי קאמר אם יש עדים שזינתה תחתיו בסקילה זינתה
מעיקרא יש לה כתובה מנה: ואמר רב חייה בר אבין אמר רב ששת זאת
אומרת כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה כתובה מנה ומתיב רב
נחמן: הנושא את האשה ולא מצא לה בתולים היא אומרת משארסתני
נאנסתי ונסתחפה שדוה והוא אומר לא כי אלא עד שלא אירסתוך והיה
מקחי מקח טעות ולית לה כלל ואמר ר"ה: רב חייה בר אבין אפשר רב עמרם
וכל גדולי הדור יתבי כי אמר רב ששת להא שמעתא וקשיא להו ושני מאי
מקח טעות נמי כמותה אבל מנה אית לה ואת אומרת לית לה כלל: ואמר
רבא מאן דקא מוהיב שפיר קא מוהיב: מקח טעות לגמרי משמע ואלא
קשיא הך תריץ ואימא הכי אם יש עדים שזינתה תחתיו בסקילה זינתה
מעיקרא ולא כלום: נמצאת מוכת עין יש לה כתובה מנה והא רבא הוא
דאמר לרבנן לא הכיר בה ולא כלום אלא ש"מ הדר ביה רבא מההיא ת"ר
כנסה ראשון לשום נישואין: ויש לה עדים שלא נסתרה אי נמי נסתרה ולא
שהתה כדי ביאה אין השני יכול לטעון טענת בתולים שהרי כנסה ראשון
אמר

ואי לאו מקח טעות הוא אין חילוק צין הכיר ללא הכיר: והדר ביה רבא גר' ולי' מההיא: והדר ציה רצא ממני' דלמר לרבנן לא
הכיר צה ולא כלום אלא צין הכיר צין לא הכיר יש לה מנה לרבנן ומאתים לר"מ וממני' דהמס דברי רב. ליענש
מנה כסף חס שקר וליסקל חס אמת היה: בא ב"ד. זקוק לצא לצי' ואומר כו': ואמר רב חייה גרסי': ומתיב רב נחמן גר':
בסתחפה שדוה. מולך גרס כלדס שטמנר צל וסומף את ורעמו ועוקרה: מקח טעות: א' גמרי משמע. ואין לה כלום: היא אמרה
רב ששת י' שמתתא. להאי ואת אומרת דלעיל דיש לה כמותה מנה: וקשיא דהו. הא דלכותי: ואמר רבא גרסי': ואלא קשיא דהך.
ואקשינן לרבא אלא קשיא דך דלעיל דקמני זינתה מעיקרא יש לה כמותה מנה: תריץ. להאי דלעיל דלעיל דלעיל דלעיל דלעיל דלעיל
לה לא תמרה הכי אלא הכי חס יש עדים כו': נמצאת. לא הכיר צה משמע וקא מתרץ רבא יש לה כמותה מנה אלמלא הדך ציה מההיא דלעיל דהא
איהו אמר לרבנן ולא כלום וכרצי מאיר נמי לא מוקמה דהא רבי מאיר מאתים קאמר: ויש י' עדים ש"ה נסתרה. רבואל אשמעינן
דלפי הכי אין השני יכול לטעון טענת צמוליס להפסידה כמותה ולימאל מקח טעות הוא: שהרי כנסה ראשון. ועליו לדעת שנצטלה:
זאת

מכיו לשון גליון וכן מצינו סוף ודושה פסל מטר סוף כמו מטר סוף כמו מטר סוף
[רמיה מו. טו]. סוף, שוף ונשנש' נספחה שדוה וכן נספח אכירך [רמיה מו] נספח
מכיו לשון גליון וכן מצינו סוף ודושה פסל מטר סוף כמו מטר סוף כמו מטר סוף
[רמיה מו. טו]. סוף, שוף ונשנש' נספחה שדוה וכן נספח אכירך [רמיה מו] נספח

ואי לאו מקח טעות הוא אין חילוק צין הכיר ללא הכיר: והדר ביה רבא גר' ולי' מההיא: והדר ציה רצא ממני' דלמר לרבנן לא
הכיר צה ולא כלום אלא צין הכיר צין לא הכיר יש לה מנה לרבנן ומאתים לר"מ וממני' דהמס דברי רב. ליענש
מנה כסף חס שקר וליסקל חס אמת היה: בא ב"ד. זקוק לצא לצי' ואומר כו': ואמר רב חייה גרסי': ומתיב רב נחמן גר':
בסתחפה שדוה. מולך גרס כלדס שטמנר צל וסומף את ורעמו ועוקרה: מקח טעות: א' גמרי משמע. ואין לה כלום: היא אמרה
רב ששת י' שמתתא. להאי ואת אומרת דלעיל דיש לה כמותה מנה: וקשיא דהו. הא דלכותי: ואמר רבא גרסי': ואלא קשיא דהך.
ואקשינן לרבא אלא קשיא דך דלעיל דקמני זינתה מעיקרא יש לה כמותה מנה: תריץ. להאי דלעיל דלעיל דלעיל דלעיל דלעיל דלעיל
לה לא תמרה הכי אלא הכי חס יש עדים כו': נמצאת. לא הכיר צה משמע וקא מתרץ רבא יש לה כמותה מנה אלמלא הדך ציה מההיא דלעיל דהא
איהו אמר לרבנן ולא כלום וכרצי מאיר נמי לא מוקמה דהא רבי מאיר מאתים קאמר: ויש י' עדים ש"ה נסתרה. רבואל אשמעינן
דלפי הכי אין השני יכול לטעון טענת צמוליס להפסידה כמותה ולימאל מקח טעות הוא: שהרי כנסה ראשון. ועליו לדעת שנצטלה:
זאת

אמר רבא זאת אומרת כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה כתובה מנה. פי' כיון
שהגדיר ומיעדים שלא בא עליה כשכנסה [ואשון] א"כ בחזקת בתולה כנסה ויש"מ כנסה בחזקת בתולה ונמצאת
בעולה כותבהה מנה: ויא' אמר בעלמא לעולם אימא לך דלית לי מדיד ושניי' כנסה כותבהה הראשון. פי'
מזא לה בתולים וכי' ואמר רבא מקח טעות לגמרי משמע ולית לה כלל. ורבא דקאמר זאת אומרת דרוקא אית
מאית' וימינא סבב כנסה הראשון. פי'

כתובות דף יא

חידושי הלכות כתובות פרק ראשון בתולה נשאת ואגדות מהרש"א

[דף ט ע"ב - יא ע"א]

דקא טעין כו' ונהימנה לדידה במגו דאי בשיא אמרה משארסתני כו' דאי בשיא אמרה מוכת עין כו' ע"כ. הא נלמנת לר"ג הסה אי משום מגו דמוכת עין אי משום חוקה דחוקה גופא דבחולה היתה כדמסקי לקמן א' והכל בטוענה בחולה הייתי ליכא למיזל בחר כך חוקה דבחולה היתה משום דרך חוקה דאין אדם טורח כסעודה עדיפא לומר דלא משקר והך חוקה דאין אדם טורח כו' לא שייכא הסה שהרי היא אינה מכחישהו ולכך לא קשיא להו הכא אלא דנהימנה לדידה במגו אי דאי בשיא אמרה משארסתני כו' ואי דאי בשיא אמרה מוכת עין אנו דלא לא היתה מכחישהו ונלמנת והיינו דוקא הכא לענין ממון דשייך מגו אבל לענין איסורא (ג) דלא שייך להחירה משום מגו לא כתבו לעיל ב' אלא להחירה על ידי טענת מוכת עין משום ס"ס ומילתא שם כיון דאין גנאי לטעון אין להסמך בכך אבל הכא בטענת מגו לגבי ממון ליכא לתרוצי הכי ומיהו לקמן ג' גבי מדצרת עם א' כו' משמע דלמרינן מגו לענין איסור:

דף י ע"א בד"ה חוקה אין כו' ונראה ד"א מדימין ע"כ. ר"ל הכא נאשת ישראל והיא טוענת בחולה הייתי אינו נאמן כלל ונתן לה כחובה מאחיס כיון דאין לו הך חוקה דאין אדם כו' ד' והסה ה' דאינו נתן לה אלא מנה היינו צנמנאח עבולה והיא אינה מכחישהו כלל או שיש עדים ו' ובהיא דמשארסתני ז' דאין לה רק מנה היינו נמי כיון שהודית שנבעלה מספק אוקי ממונה בחוקה מריה ואינו נתן לה רק מנה מכת ס"ס ה' כמ"ש המוס' לעיל ט' וק"ל: בד"ה מברכתא כו' ומשני מדימין כו' א"א איה מאמיני ואמר דהאקרותו דפי שהשוד כו' ע"כ. גם לפי"ז לדברי המחבר ז"ל נמי דמנצרתא חטיטא ליה צניחא קאמר אלא דלפי שני הוצרכו לפרש כן דגם לדברי המקשה ז"ל דנתימחא קא"ל י' וק"ל:

דף י ע"ב בד"ה בתולה כו' דלרבותא נקט האוצה דה"א כיון דשומרת יבם כו' ע"כ. משום דכל חלוה בכלל אלמנה היא הוצרכו לומר דלרבותא נקט כו' ומיהו לקמן י' דמני כסיפא בחולה כו' וחלוה מן הנשואין כחובתן מנה לא הוה אינטרדין ליה למיתני חלוה דככלל אלמנה היא וכ"ש דמהאי טעמא כנשואה דמיא ויש ליישב דלגז רישא נקט חלוה כסיפא ועיין בר"ן וק"ל:

ה"א דף י ע"ב בעושה ריחה גורף בתולה כו'. עיין צמקתא יצמת יב: דור קטוע. עיין פקש"י וענודן מפורש דור קטוע שלא תלך ויפסוק

קרני ראם (ג) שם בד"ה לא דקא טעין כו' אבל לענין איסורא. נ"ב דבריו תמוהין מה יועיל מגו כיון דשוי אפשה חו"א שהבעל יודע בכירו ממש"א כרואה מדברת שאין ביורו וכן הקשה בפ"י:

חידושים	חכמת שלמה	הנהגות
בחוקה מריה ומש"ה בעי למימר דלא הוי ס"ס ממש אבל לפי האמת דלמרי' שפיר דהוי ס"ס ממש וז"ל דמינה ס"ס לגבי חובה דלפום לא חשיב ספיקא דשמה נאמס מקודם אי"כ לפי"ז לא כריכנס לומר דאוקמא בחוקה היתר אלא משום דהוי ס"ס לענין איסורא ודוק: בא"ד משום דבאותו ס"ס לא מפסדה כו'. נ"ב יש מקשים והלא הוא מודה לה שנאמס יש לה חובה מנה ומאי ס"ס איכא ונראה דלי"ק מידי דהוא משיב לפי טענתה שנאמסיה שמה מקודם וה"ה נמי לטוען שמה ברזון שהרי בטענת בחולים נא עליה כדמנן לקמן בה' הנושא את האשה ולא מנא לה בחולים היא אומרת משארסתני נאמסיה כו'. עיין במהרש"א: בא"ד דספק קודם שנתארסה כו'. נ"ב פי' ויש לה מנה: בא"ד ספק אחר שנתארסה. נ"ב פי' והספקיה כל חובתה: בא"ד דאימור קודם שנתארסה כו'. נ"ב ולפי האי שמואל לא מוקמא מחני' נפחות משלש שנים. גליון חוס':	דף י ע"א גמרא אלא אימא הואיל ותקנת חכמים כו' כ"ל: שם לקמיה דר' גמליאל בר' אמר ליה כו' כ"ל: רש"י בד"ה כמורה כו' בתוליה שיהא כו' הד"א: תוס' בד"ה חוקה אין אדם טורח כו' נ"ב גליון. ובסופו דלא מהימן נתמך וי"ב ס"א ונראה ללא מהימן:	דף י ע"ב גמרא דור קטוע מדרב כו' במורה לו רבי בתולה הייתי ושני בצורת הרה כו' כ"ל: וי"ב צלפסי גריס אבל בשנת נצורת האוי':
אחר שנתארסה. נ"ב פי' והספקיה כל חובתה: בא"ד דאימור קודם שנתארסה כו'. נ"ב ולפי האי שמואל לא מוקמא מחני' נפחות משלש שנים. גליון חוס':	דף י ע"א גמרא רב אחאי משני כו'. נ"ב כך הוא לטעו עיין גריש מילתין בה' ד"ה פשטי דכ' אחאי כו': רש"י בד"ה מברכתא כו' וזנות העיר הזאת ששמה מברכתא כו'. נ"ב פי' הך העיר מנצרתא כדאימא בעירובין בה' הוי דיכרי דלאו למנצרתא נ"ל: בא"ד מאחר שהוא בקי בפחת פתוח כו'. נ"ב רש"י סבר שטדאי נאמן רק שמלקין אותו משום זנות אבל כסף כשמשני דכ' אחאי חורר ואומר כלן צמור כלומר אינו נאמן כל עיקר ומלקין משום התוס' שסוגרים צמור נאמן ולוקה ודוק: תוס' בד"ה דאף לשויה קנא ריכיס לומר דנשני' לא מלקינן אלא חילוק האלון צמה שאמר דר נתמן מהימן איכא צמייחו וכל זמא לך פי' אבל לפירוש הראשון של מוס' אי"א לומר כן שהרי המקשן סבר שאינו מהימן והקשה מנה דרב ומשני ליה דמהימן אס' כן אף שמיא תנרא קרי' לומר שצ' לשנת על עיקר הדין דמיא מתקשן דאי הוי משני דמהימן הוי כשמיא קמא שהרי על עיקר הדין צמין לשנת ודוק:	דף י ע"ב גמרא ראה רבי שפניהם שחורים כו'. נ"ב כס"א רבין ראה רבי שפניהם שחורים זיה עליה והניקסא למתקן והאיכלה כו' אבל בר"ך ור"א' גורסין כגירסא שלנו ושפסר אגב דימה האיכליהו אי נמי חש רבי דשמה לא יהיה לו כח נבעילה וק"ל: שם ואמר רב הנא בגדתאי כו' משקה מורה כו' כ"ל: וי"ב נראה לפרש לא די שהוא משקה הארץ ואין לרין להסקות כגליו אלא אפילו משניע שנקאסה שאין לרין כל כך הרבה מטר כמו שהיה לרין כהשקא הרגל וע"ד שאמרו בהן אין עפסי יורד מלמעלה שלא יעלה המטוס טפמיס מלמעלה ולפי זה מיושב הפסוק שפיר רוח נחם גדודיה פי' הדויה תהיה נחם רוח לנני אדם צענין שלא יהא מטר הרבה עקשה לצביות ומש"ה אמר כרביצים ור"ל שאינו מטר שוטף נ"ל:
דף י ע"א תוס' בד"ה מטבילין אותו כו'. גבי חצר משום יד איתרבאי כו'. נ"ב פירוש וקונה משום יד היכל שטעמיה נצ' חצרה ואו קונה אפי' ע"כ ואפילו היכל דליכא קנייה משום יד וכגון שאינה עומדת נצ' חצרה מ"מ לא גרע משלימות חובה צמייחא לא כל מידי דאיית לה זכות גנוה כו': בד"ה מ"ד כותי בהפקירא ניהא ליה כו' ה"מ	דף י ע"ב מנה ד"ה ותנא רב יוסף וכו' עד אבל קשה וכו' כיון דהוי בימי משה שפיר ה"ל למכתב. י"ד מדאמרי התוס' כיון דהוי בימי משה	דף י ע"ב מנה ד"ה ותנא רב יוסף וכו' עד אבל קשה וכו' כיון דהוי בימי משה שפיר ה"ל למכתב. י"ד מדאמרי התוס' כיון דהוי בימי משה

מהרש"א

דף י ע"ב מנה ד"ה ותנא רב יוסף וכו' עד אבל קשה וכו' כיון דהוי בימי משה שפיר ה"ל למכתב. י"ד מדאמרי התוס' כיון דהוי בימי משה

הנהגות והערות

א' דף יב ע"ב. ב' ד"ה ואי בעית אימא באשת כו'. ג' דף יג ע"א ועי' פנ"י. ד' פי' דלא מיתסרא עלי' ולא מפסיד הסעודה (דו"מ). ה' לקמן דף יא ע"ב. ו' פי' שזינתה מעיקרא כמו שפי' רש"י לקמן (דף יב ע"א) ד"ה ונהיח (דו"מ). ז' דף יב ע"ב. ח' אינו מוכן דהוי קיי"ל התם כו"ג ור"א דנאמנת ויש לה מאתיס ונ"ל דכונתו דלא משמע דרביהו שכתבו דלא מהימן הוא דוקא לר"ג ור"א אלא משמע דס"ל שגם ל"ה יהושע על פי מהימן והיינו כיון שהיא מודה שנבעלה חיישינן לר"י שמה נבעלה קודם שנתארסה אבל אין חוששינן שמה נבעלה ברצון אחר שנתארסה ואין כלום כיון שהוא ס"ס כמ"ש התו' לעיל ד"ה אי למיתב (גנוי תלמוד בבלי <עו והדר > - טז כתובות / תלמוד בבלי [עמוד 351] {2864})

דאלמא שמעת מינה דזכיה שמוכה לו הרב מעצמו
 ע"י אחרים והן זוכים לו שלא בפניו לאו תמות
 שליחות הוא ⁶⁰, ולגבי קטן נמי לא שנא, דאף על
 פי שאינן בני שליחות זכין להם שלא בפניהם.
 וראיתי לרבנתינו בעלי התוס' ז"ל ⁶¹ שאמרו
 משמו של רש"י ז"ל דזכיה כדן שליחות היא,
 והביאו ראיה מדאמרינן בפ"ק דמציעא ⁶² חצר
 משום ידה איתרביא ולא גרע משליחות גבי מתנה
 דזכות הוא לו זכין לאדם שלא בפניו, ועוד
 דאמרינן בפרק אין בין המודר ⁶³ התורם משלו
 על של חבירו צריך דעת או אין צריך דעת משום
 דמצוה דלילה היא נחיא ליה למיעבדה, או דלמא
 אין צריך דעת בעלים משום דזכות הוא לו וזכין
 לאדם שלא בפניו, ובתרומה שליחות כתיבא בה,
 ואי לאו דחשיב כשלוחו לא ה"י יכול לתרום
 אע"ג דזכות הוא לו ⁶⁴. ועוד דאמרי' בפרק איזוהו

מהא דאמרי' ותפברא דהא שליחות הוא א"כ ⁶⁵
 מצינו שליחות לקטן ואמרינן אלא כי הא דרבה
 בר ⁶⁶ חנא אמר רב גידל אמר רב מנין שזכין
 לאדם שלא בפניו, משמע ⁶⁷ דזכיה לאו מדין
 שליחות הוא וזכין לקטן דבר תורה ⁶⁸, דאי לא
 תימא הכי כי אקשי' ותפברא א"כ מצינו שליחות
 לקטן מאי קא משני מנין שזכין לאדם, אכתי
 תיקשי לן ותפברא הא משום זכיה הוא א"כ
 מצינו שליחות לקטן ⁶⁹. והכי נמי משמע לעיל
 בפ"ק גמ' עבד כנעני קונה עצמו בשטר ע"י
 אחרים דתניא התם ⁷⁰ ר' שמעון בן אלעזר אומר
 אף בשטר ע"י אחרים אין ע"י עצמו לא, ובעי
 רבא ⁷¹ לר' שמעון בן אלעזר עבד מהו שיעשה
 שליח לקבל גיטו מיד רבו, כלומר דע"י אחרים
 דאמרינן היינו בשאמר להן הרב זכו בגט שחרור
 זה לעבדי ולא מחמת שעשאן העבד שלוחין, או
 דילמא אף בשעשאן העבד שלוחין שפיר דמי.

ובתורם משלו על של חבירו כיון שאת פירותיו הוא
 עושה לתרומה ולא את פירותיו של חבירו אין הוא
 צריך לשליחותו של חבירו, דדין שליחות שנאמר
 בתרומה הוא על חלות התרומה. ואף שעי' זה הוה
 מתקן את פירותיו של חבירו, ברם על כך ע"י דין
 שליחות, ומדין זכיה ג"כ יכול לתקנם, אם זכות
 הוא לו. (שור' שכ"כ האחיעזר ח"ב סל"ז אות ד).
 ואולם מדברי בעלי התוס' (ותוס' הרא"ש) שהביאו
 מכאן ראיה דזכיה מדין שליחות, דאליה אף הוא
 יכול לתרום דהא בתרומה שליחות כתיב ביה, מבוואר
 דס"ל דדין שליחות שנאמרה בתרומה לא על חלות
 החפצא של תרומה בלבד באמרה, אלא על כל דיני
 ההפרשה נאמרה. (ועי' ברכת שמואל סי' יט שכתב
 דרבנו בנדרים סותר למש"כ כאן, ול"ק, דכאן הוא
 מביא את דברי בעלי התוס' הסוברים דזכיה מדין
 שליחות, ובנדרים הוא מיישב את שיתנו דזכיה לאו
 מדין שליחות היא. וזו גם שיטתו בתיחושיו לבי"ט
 ע"א, ב). ובתרומת הדין סי' קפח כתב דהמשרתת
 יכולה להפריש חלה בלא ידיעת בעלת הבית במקום
 שיש לחוש שאם תמתין לבעלת הבית התקלקל העיסה,
 דכיון דתתקלקל העיסה זכות הוא לה לבעלת הבית
 וזכין לאדם שלא בפניו וק"ל זכיה מטעם שליחות
 איתרביא ולענין תרומה רבינן שליחות מאתם גם
 אתם, וה"נ המשרתת נעשית שלוחה אפי' שלא
 מדעתה משום דזכות הוא לה, ואפי' אין כאן חשש
 קילקול העיסה אמרינן דזכות הוא לה כיון דוגילות
 הוא לפעמים שבעלת הבית נותנת רשות למשרתת
 להפריש חלה אפי' בפניה. ואע"ג דפ"ק חולין אמרינן
 דהאומר לשלוחו צא ותרום ושמע איניש אחרינא
 ותרם אין תרומתו תרומה דהוי ליה תרום שלא מדעת,
 אע"ג דידע האי בעידנא דתרם דניחא ליה לבעה"ב

בפסחים ע"ה, ב. ולפנינו : מדר' יגתן. 53 לפנינו :
 הוא קטנים לאו בני שליחות ניהו. 54 וכ"ה
 בתש' רבנו ח"ד סי' רסא : רבה בר בר חנה. (ונכפלה
 תשובה זו במיחסותו סי' פו, אלא ששם תוקן כלפנינו).
 ולפנינו : רבא בר רב הונא. 55 וכ"כ הריטב"א.
 וכ"כ הר"ן בשם האיכא דבעי למילף משמעתי.
 56 וכ"כ רבנו בתשו' הנ"ל עיי"ש. 57 כה"ק תוס'
 הרא"ש ד"ה אלא, ויישב קושיא זו. 58 כג, א.
 59 כן גי' רבנו שם, ולפנינו : רבה. 60 עי' מש"כ
 לעיל שם הע' 151. 61 כ"כ תוס' הרא"ש ד"ה
 איש אלא שהוא לא הזכיר את רש"י ועי' גם שם
 בד"ה אלא. 62 יב, א. 63 נדרים לו, ב.
 64 רבנו בחידושי נדרים שם הקשה מגמ' זו וז"ל :
 הא דאיבעיא להו התורם משלו על של חברו צריך
 דעת או לא מי אמרינן כיון דזכות הוא לו לא צריך,
 קשיא לי והא שליחות לאו מדין דניחא ליה או לא
 נחיא ליה, אלא גזירת הכתוב היא דמה אתם לדעתכם
 אף שלוחכם לדעתכם, ותדע לך שהרי האומר לתברו
 צא ותרום לי והלך ומצאו תרום למאן דאמר חזקה
 אין שליח עושה שליחותו אמרינן בריש פ"ק דחולין
 [יב, א] שאינו תרום דילמא איניש אחרינא שמע
 והלך ותרם ורחמנא אמר אתם גם אתם מה אתם
 לדעתכם אף שלוחכם לדעתכם, אף על גב דהתם
 נחיא ליה שתקנו את כריו. וי"ל דתורם משלו על
 חברו שאני, דלא בעינן שלוחו לדעתו אלא בתורם
 משל בעל הכרי על בעל הכרי, אבל בתורם משלו
 על בעל הכרי כיון שאינו של בעל הכרי לא בעינן
 שליחות ממש, ואין הדבר תלוי אלא אי זכות לו
 וזכין לו לאדם שלא בפניו או לאו זכות לו דמצוה
 דנפשיה עדיף ליה. ע"כ. פי' דהא דבעינן שליחות
 הוא רק לעשות את הפירות לחפצא של תרומה,

לית רבנן זכיה, כלומר משום דזכיה מטעם שליחות הוא, ופי' ז"ל דהא דקטן אית ליה

נשך דגוי דלא אתי לכלל שליחות לא תקינו ליה רבנן זכיה, קטן דאתי לכלל שליחות תקינו

לתרום שהרי צוה לשלוחו לתרום, מימ הואיל ולדידיה לא עבד שליח לא מהני. וי"ל דדוקא התם לא מהני משום דאיכא למיכר דדעת רבעל הבית דשלוחו דקא יתרום משום דידוע ומכיר באיזה מידה רגיל בעה"ב לתרום בעין יפה או רעה או בינוני, וכן אם דרכו לומר נלך אצל יפות או איפכא, אבל בהפרשת חלה בזמן הזה דהכל שודן בו ליטול בכזית ולשורפה אין לומר כלל שיש קפיידא מי יפריש ויתרום, ותו דאיכא למימר מטעם שיש לחוש לקלקול העיסה ליכא קפיידא כלל. ואי ק"ל הא דתניא בפ"ב דבי"מ כיצד תתרום שלא מדעת תרומתו תרומה כר עד הרי שמצאו ואמר ליה כלך אצל וכר לא שווייה שליח לא משום דבעי שלוחכם דומיא דאתם מה אתם לדעתכם אף שלוחכם לדעתכם אלמא אע"ג דירעינן בתר הכי דניחא ליה במה שתרום אפי"ה לא הוי שליח כיון דמעיקרא לא דעת הוי. לא דמי כלל דהתם בשעה שנעשה שליח לא ידעינן כלל דניחא ליה וכר' לא מהני משום דבעינן למידע בשעה שנעשה שליח דזכות הוא וניחא ליה, וכה"ג הוי דומיא דאתם דאנן סהדי אי הוי הכא הוה ניהא ליה, אבל היכא דבשעה שנעשה שליחות לא ידעי לן לא הוי דומיא דאתם. אלו דבריו. והקצוה"ח סי' רמג סק"ט כתב דרבנו בנדרים ותוס' שם לא ס"ל הכי. והוא הבין בדברי רבנו דהוא מחלק בין היכא שזוכה באיזה דבר לתבירו דבזה אמרינן זכין לאדם שלא בפניו, אבל כשאין זוכה לו באיזה דבר בזה לא נאמר דינא דזכין. ואי"כ לא תוכל המשרתת להפריש חלה מעיסת בעלת הבית כיון דאינה זוכה עבודה באיזה דבר. ולפי מ"ש"כ לעיל אין זו כונת רבנו בנדרים שם, אלא דרבנן ס"ל דבמפריש משלו לא בעינן שליחות ובמפריש משל בעה"ב בעינן שליחות. אלא דלשיטת רבנו לא תועיל הפרשת חלה של המשרתת מדין זכיה, כיון דהיא מפרישה מעיסת בעלת הבית, ובוה בעינן שליחות, וזכיה לדעת רבנו לאו מדין שליחות היא. ואמנם התרומת הדשן כתב להיא דהא דמועילה הפרשת המשרתת הוא משום דזכיה מטעם שליחות. אולם הקצוה"ח הביא שגם מהתוס' בנדרים מבואר דלא כהתרומת הדשן, ודעת בעלי התוס' היא דזכיה מטעם שליחות. והנה תוס' שם כתבו על דברי הגמ' אלא לאו אין צריך דעת (בתרום משלו על של תבירו). והא דאמרי' מה אתם לדעתכם אף שלוחכם לדעתכם י"ל דהיינו כשתרום משל בעל הכרי, אבל בתרום משלו אז אין צריך דעת. אלו דבריהם. הנה בדבריהם אינו מפורש כדברי הקצוה"ח דחלוק בין היכא שזוכה לתבירו דבר או לא. (ובספר טבעות זהב הוכיח מתוס' בכתובות יא, א דמבואר בדבריהם דבתרומה אם היה זכות גמור היה יכול להפריש אף מתבואה של תבירו). והנה זה

ברור שגם התרומת הדשן סובר שחלוק הוא בין כשתרום משלו לתרום משל בעל הכרי, ואי"כ אפשר לומר שגם דעת בעלי התוס' כמש"כ התרומת הדשן בהיא דחולין, דבמקום שתרום משל בעל הבית לא חשיב זכות משום דהוא אינו מכיר באיזה מידה רגיל בעי"ה לתרום בעין יפה או רעה או בינונית. (וכן מבואר בתוס' בכתובות הנ"ל). אבל כשתרום משלו ודאי זכות הוא לו לבעה"ב. ועי' בפ"ה הרא"ש בנדרים שם שגם בדבריו מבואר דס"ל כחלוק בעלי התוס', דעל מה שהקשו שם אלימא משל בעל הכרי על של בעל הכרי מאן שווייה שליח כתב הרא"ש הא אמרינן מה אתם לדעתכם אף שלוחכם לדעתכם, ועל מה שאמרו שם כיון דזכות הוא לו (לא צריך דעת) כתב הרא"ש שהוא פטר כרוי בתבואתו לא צריך דעת דאנן סהדי דניחא ליה והוי כאילו עשאו שליח. פ"ה דבתרום משלו על של תבירו האנן סהדי דניחא ליה נחשב שיש כאן דעת, וכן כתב התרוה"ד בסוף דבריו דבמקום דזכות הוא הוי דומיא דאתם דאנן סהדי אי הוי הכא הוי ניהא ליה. והנה הקצוה"ח הקשה על התרוה"ד מתוס' בנדרים, א שהקשו בהא דאשה עושה שליח לתברתה שתפריש חלה אחר הלישה והוא דשלבל"ע כיון דעושה שליח קודם הלישה, ואי נימא דלא בעינן כלל דעת בעה"ב וכר' אי"כ לא גרע מה שעושה שליח מאילו לא עשתה שליח כלל והפרישה בעצמה, ועי' בתוס' שהקשו האידנא דנהגו בכך, ואע"ג דהשתא שיעורי חלה כולם שוים. אלו דבריו. ולכאורה לא על התרוה"ד בלבד תלונתו אלא אף על התוס' בכתובות הנ"ל שכתבו דהא דלא מפרישין תרומה לקטן משום דילמא רוצה לפטור בחטה אחת את כל הכרי או שרוצה להעדיף, ומשמע דבלאו האי טעמא יכול לתרום, ואי"כ מה שאלו התוס' בנוי שם דאיך תפריש חלה האידנא, דהא האידנא כולם מפרישים בכזית. ונראה ליישב דשאני קטן כיון דאינו יכול להפריש, לעולם זכות הוא לו, אבל הכא בממנה אותו לשליח לפני הלישה אע"ג דעכשיו ניהא ליה שיפריש עבורו אולם מגיל שגם אח"כ בשעת לישה ניהא ליה, דבשלמא אם היה מעיל שליחות על דשלבל"ע אי"כ כל זמן שלא ביטל השליחות שלוחו הוא ויכול להפריש, אבל ללא שליחות לא יוכל להפריש ע"י שאמר לו מקודם שיתרום עבורו וכמש"כ. (ועי' ר"ן גיטין לב, ב מדפי הרי"ף, דו"ח רעק"א בי"מ כב, א וצ"ע). אולם על התרוה"ד בטעמו השני שכתב לכאורה קשה מתוס' הנ"ל, וגם לטעמו הראשון קשה דלכשנתחמצה העיסה כל צרכה שאם תשהה עוד תתקלקל תוכל תבירתה להפריש אפי"ה בלא שליחות. 65 בבא מציעא עב, א. 66 עי' מש"כ רבנו בחידושי שם עא, ב ד"ה רבינא אמר. ועי' תוס'

כתובות דף יא

זכיה ולית ליה שליחות שאין הקטן עושה שליח.
היינו היכא דאיכא צד חובה י"י דאי היה בר דעת
דאלמא לא ניהא ליה בהכי.

אול זבן לה שלא באחריות, אתו לקמיה דרב נחמן אמ"ל מצ"י אמ"י לך לתקוני שדרתיך ולא לעוותי, ויל את וזבנה מיניה שלא באחריות וזבנה ניהלה באחריות. ולא אמרי' שהיא מקח בטל [לגמרי']⁷⁰ כי הכא. וי"ל דהתם בדזבנה שליח סתם ולא אודעיה דלהיא איתתא קא זבין לה, אבל הכא דידעי אחי דשליחא דאחיהון הוא דאי מצ"י אמר להו לעוותי לא שדרתיך.

והראב"ד ז"ל כתב בשלהי פרק איהו גשך⁸⁰ במעשה דההוא גברא דיהיב וזוי אנדונאי דני חמיה, כל מקום שהשליח משנה שליחותו שליח משלם המעשה קיים⁸¹, וזה ברור מכמה מקומות. ולא עוד אלא כל מקום שהוא קרוב לשינוי כגון מעשה דאבימי בריה דר' אבהו⁸² כיון דאמר ליה שקול מיניהו שטרא כיון דפשע ולא שקל שטרא מקמי דלתיב להו וזוי פושע הוי ומשלם. אבל היכא דלא שני ולא קרוב לשינוי מעשיו בטלין לגמרי, וראיה לדבר אלמנה שמכרה שזה מצה דינר במנה שמכרה בטל⁸³, ושליח כאלמנה. ומההיא מילתא דקדושין דאמר האחין שחלקו הרי הן כלקוחות פחות משתות נקנה מקח ולא אמרן אלא דלא שוי שליח אבל שוי שליח לא דאמרי' ליה לתקוני שדרתיך ולא לעוותי, כלומר שאינו נקנה מקח, אלמא מעשיו בטלין לגמרי. ע"כ.

אבל שוי שליח מצ"י אמ"ל לתקוני שדרתיך ולא לעוותי. קשיא לן⁸⁴ דהא אמר רבא אמר רב נחמן בפרק אלמנה נזונית⁸⁵ דשליח כדיינין דאלמא דבפחות משתות מעשיו קיימין, והכא אמר רבא דבכל שהוא מעשיו בטלין. ויש מפרשים דהכא רבא משמיה דידיה והתם משמיה דרביה, וזהו דעת רבינו האי גאון וזה"ש בשערים שלו⁸⁶. ויש מפרשים⁸⁷ דהתם שליח דיינין קאמר, ושליח דיינין כדיינין. ומ"ד גמי התם שליח כאלמנה

ולפי דבריהם קטן לית ליה זכיה מדאורייתא כלל לא ע"י עצמו ולא ע"י אחרים, וכדמשמע נמי בהדיא בההיא דבבא מציעא⁸⁸. והכי נמי משמע בפרקין דלעיל⁸⁹ ובפרק השולח⁹⁰ גבי גר שמת וזבנו ישראל נכסיו והיו בהם עבדים דאמרינן התם גדולים זכו עצמן בני חורין קטנים כל המחזיק בהם זכה בהם, וטעמא דמלתא מישום גדולים יש להם יד לזכות בעצמן וקטנים אין להם יד לזכות בעצמן. ומיהו ההיא אפשר לתרץ דשניא לפי שאין דעת אחרת מקנה אותן. וקשיא לי ההיא דאמרינן בפרק השולח⁹¹ גבי חציו עבד וחציו בן חורין דאול אקנייה לבנו קטן, דקטן מיקנא קני אקנוי לא מקנה, והוצרכו להעמיד עליו אפטרופוס ולקרקושי לינוקא בזווי, ואם איתא נכייפיה לאב למיכתב ליה גט שחרור דהא דידיה הוא אכתי דבר תורה⁹², והלכך גיטו גט דבר תורה וזכיית הקטן אינה אלא מדרבנן ואתי דאורייתא ומפיק מדרבנן, ואי משום דלא לישכחיה ינוקא בשוקא וליסריך ביה נקרקש ליה נמי זווי לינוקא, וצ"ת. ובפרק השולח⁹³ וכן בפרק המקבל⁹⁴ גבי הא לכם מעות הללו ופדו לכם את המעשר כתבתי יותר בס"ד וצ"ע.

הא דאמר רב נחמן אמר שמא אל יתומים שבאי לחלוק בנכסי אביהם. כתבתיה בריש פרק השולח⁹⁵ בס"ד.

[מב, ב] ולא אמרן אלא דלא שוי שליח אבל שוי שליח מצ"י אמ"ל לתקוני שדרתיך ולא לעוותי. כלומר וחלוקתו בטלה. וא"ת⁹⁶ מאי שנא מההיא דאמרינן בבבא בתרא פרק גט פשוט⁹⁷ תהיא אתתא דיהבה וזוי לההוא גברא למזבן לה ארעא

80 בשטמ"ק בבא מציעא עד, ב הובאו רבנו שם.
81 ולכן בעובדא דההיא איתתא אמרי' ליה זיל את וזבנה מינה וכו'. 82 בכתובות פה, א.
83 כדאיתא שם צח, ב. 84 וכה"ק תוס' ד"ה אבל הרמב"ן הריטב"א הר"ן ושיטה לא נודע למי. וכה"ק תוס' ר"י חזקן, ותירוצו צ"ע. 85 כתובות ק, א. 86 לי"מ כעת ועי' ש"י. וכ"כ תוס' בשם רשב"ם, ושיטה לא נודע למי. והרמב"ן ושיטה לא נודע למי כתבו ע"י דאין זה נכון. 87 כ"כ תוס'

הרא"ש כתובות יא, א. 67 וכ"כ תוס' הרא"ש. ומבואר דברבר שאין בו צד חובה אלא כולו זכות, כשם שתקנו זכייה כד תקנו שליחות. אולם הר"ן סובר דלא תקנו שליחות לקטן עי"ש. 69 כג, א. 70 גיטין לט, א. 71 שם מ, א. 72 עי' ר"ן גיטין לא סוע"א מדפי הרי"ף. 73 שם ד"ו: כאשר. 74 שם סה, א. 75 שם לג סוע"ב. 76 וכה"ק ותירצו הר"ן ושיטה לא נודע למי. וכ"ה בחי' הרמב"ן כתובות ק, א. ועי' תוס' ר"י חזקן. 77 קסט, ב. 78 כ"ה בנדפס ובכ"י ובכ"י"ם.

ונפרק אין בין המודר עכ"ל. אמנם החוס' לשיטתם דסברי דזכיה מדין שליחות וכן כתבו בפ"ק דכתובות (יא, א) וזה לשונם: דזכיה מדין שליחות הוא דכיון דזכות הוא לו אכן סהדי דעבד ליה שליח וכן כתב זר"ש פרק קמא דגיטין (סימן יג).

אמנם כבר נתקשתי בזה דאין נימא זכי' מדין שליחות דהא דפרק אלו מציאות (ב"מ כב, א) דפלוגהא דלצ"י ורבא זילוש שלא מדעת דרבא סבר כיון דכי ידע מיאש השתא נמי הוי יאוש וצ"י סבר השתא מיהו לא ידע. ואמרינן עלה תא שמע כילד אמרו התורם שלא מדעת תרומתו תרומה הרי שירד לתוך שדה חצירו וליקט ותרם שלא ברשות אס חושש משום גזל אין תרומתו תרומה ואס לאו תרומתו תרומה. ומנין הוא

יודע אס חושש משום גזל ואס לאו הרי שגא בעל הבית ומלאו ואמר לו כלך אלל יפות אס נמלאו יפות מהן תרומתו וכו' נמלאו יפות מהן תרומתו תרומה אמאי בעינא דתרם הא לא הוי ידע, מרגמא רבא אליבא דלצ"י בעשאו שליח. ומוכח דלצ"י דאמר יאוש שלא מדעת לא הוי יאוש, שליחות שלא מדעת נמי לא הוי שליח⁶⁶ אף על גב דלכי ידע ניחא ליה מכל מקום השתא מיהו לא ידע⁶⁷. ולכן נראה דאפשר דמזה דעת

למלך סוף פ"ה מנחלות שהביא בשם מוהר"מ ח"א סימן נט דיכול בעל חוב לומר תרי קיס לי, דבעל חוב נוטל זרואו וגם קיס לי ללא אמרינן תחת אבומיך יהיו בניך ע"ש. והוא דבר נלמי אפשר גדין המפורש במשנה אלא שנאמרו זו שני טעמים, ולומר קיס לי דהאי טעמא לימיה וגם האי טעמא לימיה, דאס כן המשנה אין תפרנס⁶⁸ וע"ש במשנה למלך דהבא דכפק תקנה לא מהני תפיסה ועליו להביא ראיה ודו"ק.

ק"ה (א) ואפילו עשאו שליח. וזה לשון רש"י בפ"ק דמצינא (י, א) הוי תופס לבעל חוב במקום שחב לאחריס כאלס הבא מאליו ותופס ממון חצירו בשביל חוב שיש לאחר עליו וכו' לקדם עד שלא יתפסנו בע"ח אחר וגמלא תופס זה לא קנה כדאמר בכתובות דלאו כל

כמיניה להיות קופץ וחב לאלו מאחר שלא עשאי אוחו הנושה שליח לתפוס ע"כ. אבל כבר הקשו תוס' (גיטין יא, ב ד"ה התופס) והמפרשים מפרק הכותב גבי עובדא דיימר כל משו. ועיין בתוס' בפ"ק דגיטין (יא, ב ד"ה התופס) וזה לשונם: התופס לבעל חוב אפילו עשאו שליח וכו' ללא כפירש"י דפירש דפרק קמא דז"מ דבעשאו שליח לכולי עלמא קנה, דאין חילוק דאפילו לא עשאו שליח שלוהו הוא, דזכיה מטעם שליחות הוא כדמוכח בפרק קמא דמצינא

פיתוחי חותם

קושית רבנו, ובחידושי ר' ראובן (ב"מ סי' י) כתב דברש"י (גיטין יא, ב) כתב דאנן סהדי דעביד ליה שליח ומשמע דאיהו עביד ליה אלא ד"ל דכונת רש"י דזה גזה"כ דמשום דאנן סהדי דעביד ליה שליח מהני ובאמת גזה"כ הוא, ואפ"ל דגם כונת תוס' בכתובות (יא, א) הוא כך, דמשום דאנן סהדי דעביד ליה שליח התורה עשהו לשליח ועי"ש עוד מש"כ בזה.

⁶⁶ משמע דלרבא דס"ל דישל"מ הוי יאוש ניחא ועיין בחידושי הגר"ש הימאן (ב"מ סי' ג) ושיעורי ר' שמואל [רזובסקין] (גיטין אות ריד) שהקשה דגם לרבא קשה דרק היכא דסגי ניחותא להתרצות מועיל ישל"מ, אבל לאשוויי שליח ל"מ ישל"מ כדאיתא להדיא בב"מ שם ה"ג מסתברא דאס"ד דלא שויה שליח מי הוי תרומתו תרומה והא אתם גם אתם מה אתם לדעתכם אף שלוחכם לדעתכם וכו' מבואר להדיא דלאשוויי שליח לכו"ע ל"מ ישל"מ, ובחי' הגר"ש הימאן הוכיח עוד דאל"כ קשה דלרבא דס"ל דמהני מה דהשתא ניחא ליה למה צריך קרא לזכיה תפול משום דאנן סהדי דעביד ליה שליח (וראה מש"כ בהערה 71) אמנם רבנו לשיטתו בסי' רמג (סק"ח) דס"ל דלדעתכם הוא רק דין בתרומה אבל בכל התורה לאשוויי שליח לא בעינן לדעתכם וראה בפיתוחי חותם שם באורך ועיין עוד בחי' הגר"ש הימאן שם.

אפילו מנכסים שנפלו לאביהם אחר מותו כיון שהוא בע"ח דאחין ובמשל"מ תמה ע"ז דהרי רק מנכסי האב גובין וכאן הרי יכולים לומר מאבוב דאבא קאתינא וכתב רבנו דלפמש"כ כאן מיוש דהא כאן דהוי בע"ח דאחין אע"ג דאינו אלא מנכסי אביהם ה"נ כאן הוי מנכסי אביהם דהרי האב קודם משו"ה צריך לפרוע עיי"ש, וראה בשו"ת מהרש"ך (סי' מט) ובשו"ת רמ"א (סי' ג וסי' ח) מה שדנו בענין גביית בע"ח בראוי בהנך ב' טעמי.

⁶⁷ עיין באמרי משה (סי' לח ס"ק כ"ב) שתמה על דברי רבנו.

⁶⁸ עיין בדברי משפט (סי' רמג סק"ד) שתירץ דרק בדבר שצריך גילוי דעת לסוף שניחא ליה בזה לא מועיל על למפרע, אבל בזכות גמור שבשעת הזכיה אנו יודעים שניחא ליה חשוב כמדעת ממש ואין חלוי בישל"מ עיי"ש, וכעיי"ז כתב בברית אברהם (אה"ע סי' קא אות יט) שזכות הוי כוטרט של ים דמהני לכו"ע (אה"ע סי' קא אות יט) שזכות הוי כוטרט של ים דמהני לכו"ע עיי"ש. [אולם אכתי קשה דבקידושין (מד, ב) בקטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה דחיישינן שמא נתרצה האב ומבואר בר"ן דמדין זכיה הוא ואע"ג דשם צריך גילוי דעתו לסוף מ"מ מהני ומבואר דדין זכיה מהני אף היכא שצריך גילוי דעת בסוף ובוה קשה קושית רבנו דהו"ל ישל"מ], וראה בעונג יו"ט (סי' קי) בהגהה מש"כ ליישב

קצות הו"מ הלכות גביית מלוה סימן קה החושן תצא

ובזה יש מקום לתרץ מה שהקשה הרא"ש בפרק קמא דב"מ סי' כ"ז על דעת רש"י וק"ל⁷⁰. ובחידושי פני יהושע בפרק הכותב (כתובות פד, ז) כתב בטעמא דלא מהני שליח היכא דחב לאחריים, משום דאין שליח לדבר עבירה וכיון דחב לאחריים עבירה הו"ל לגביה ע"ש⁷¹. וסברתו לא נהירא וגם אפילו אם היה שליח עושה עבירה בשליחותו כיון דלמשלח אינו עבירה אינו ענין לשליח לדבר עבירה⁷², דלא אמרינן אין שליח לדבר עבירה אלא זכהן דאמר לישראל לא וקדש לי אשה גרושה דעבירה הוא למשלח וראה לזה מדברי החוס' בפ"ק גיטין (יב, א) גבי פלוגתא דר"א ורבנן זמי שליטת את הפיאה ואמר זו לפלוני עני דר"א אמר זכה ויחמירי אומרים יתנגד לעני הגמלא ראשון ואמרינן שם בטעמי' דרבנן משום דכתיב לא תלקט לעני לא תלקט לעני והקשו בחוס' (ד"ה אלא) למ"ד בפ"ק דתמורה כל מה דאמר דחמנא לא מעביד אי עביד מהני, א"כ ליקני העני וע"ש. ואע"ג דהשליח עבר אמימרא דר' חמנא וא"כ נימא אין שליח לדבר עבירה⁷³ אלא ודאי היכא דאין העבירה למשלח אלא לשליח בענין כזה הו"ל שליחות וזה ברור.

כמה הראשונים שאמרו דזכיה מתורת יד אמרו⁷⁰ ולא מתורת שליחות. ואפילו למאן דאמר דזכיה מתורת שליחות לאו משום אגן סהדי דעשאו שליח אלא דגזירת הכותב שיהא הזוכה לאחר מהני כדיליף (קידושין מז, א) (מאיש) [שאיש] זוכה אבל הך זכיה לא הו"ל כיד ממש אלא כמו שליחות אבל לא משום אגן סהדי דעשאו שליח. ונפקא מינה לענין נכרי דלא יהיה צמורת זכיה כיון דזכיה אינו אלא מתורת שליחות, אבל לעולם לאו מתורת אגן סהדי הו"ל כמו שליח המקבל, אלא דכן גזירת הכותב דאע"ג דלא עשאו מקבל שליח דהא לא ידע מהני מדין זכיה⁷¹. וכבר הארכנו בזה בסימן רמג סק"ז ע"ש. ולפי זה ניחא דהיכא דלא עשאו שליח דלא הו"ל שליח המקבל דהא לא ידע אלא מלד גזירת הכותב בזכיה דמהני כמו עשאו שליח, ואם כן היכא דחב לאחריים אין זה נקרא זכיה ממש דזוכה לזה וזכ לזה, לכן לא מהני מדין זכיה ומדין שליחות ליכא דלא ידע. אבל עשאו שליח בפירוש נהי דלא מהני מלד זכיה מהני עכ"פ מתורת שליחות ושליח של אדם כמימו אע"ג דחב לדידיה יכ"ש בחב לאחריים ודו"ק.

פיתוחי הותם

ניחא לה השתא מיהת לא ידעה ואינה מוחה וכיון דזכות הוא זכין לאדם שלא בפניו עיי"ש, והוא חידוש דאע"ג דבעצם לא ניח"ל מ"מ כיון דהוי זכות מהני כל זמן שאינו מוחה, ולפי"ז מיושב מה שהקשה בחי' ר' שלמה הובא לעיל בהערה 69 דלרבא דישל"מ מהני למה צריך קרא לזכיה דצריך קרא לכה"ג. ונראה שלפי דברי האבני מילואים מבואר דברי הר"ן בגיטין (לו, א) שאפשר לזכות קרא לזה ולכתוב פרוזבול כיון שזכיית הקרקע הוא זכות, ותמוה שבודאי לא ניחא ליה בזה שעל ידי זה יפסיד החוב, ולהנ"ל מבואר דכיון שבעצם הוא זכות מהני, ודו"ק.

70 משמע שהקצה"ח מעיד שכמה ראשונים אמרו דזכיה מתורת יד הוא ולפוס ריהטא לא מצאתי לראשונים ז"ל שכתבו דזכיה מדין יד [רק נחלקו אי מטעם שליחות הוא או לאו מטעם שליחות אבל לא הזכיר מטעם יד] וגם לשון הקצה"ח מגומגם כאשר יראה הרואה, ונראה דט"ס נפל בדפוס במה שנדפס "דעת כמה הראשונים שאמרו דזכיה מתורת יד אמרו" צ"ל דעת כמה הראשונים דזכיה שאמרו מתורת יד אמרו, ולפי"ז לא כתב הקצה"ח שהראשונים ז"ל "אמרו" שהוא מטעם יד אלא שהקצה"ח מבאר שהם סוברים דזכיה שאמרו [חז"ל] מדין יד אמרו, אבל לא שכ"כ הראשונים ז"ל במפורש דזכיה מטעם יד. ועיקר הדברים לא הבנתי היכי שייך לומר שהזוכה הוא ידו [ולא שלוחו] דבשלמא חצר שהוא ממונו שלו שייך לומר עליו שנדרן כידו וכמו בפועל דאמרינן (בב"מ י, א) כל כמה דלא חזר בו ידו כיד בעה"ב דמי וכן יד עבד כיד רבו אבל זה הזוכה שהוא איש זר היכי יתחשב כידו אם אינו נעשה שלוח, וצ"ל דכ"ז מגזה"כ דילפינן מקרא דאיש זוכה.

72 ברא"ש שם הקשה דהא במתני' שם דראה את המציאה ואמר תנה לי עשאו שליח ואפילו הכי בעי למימר דל"ק משום תופס לבע"ח, ואינו מובן איך זה מתיישב בדברי רבנו. 73 האחרונים הקשו על הפנ"י דלפי"ז בשליח שוגג דישלד"ע יהני תופס לבע"ח עיין תשו' חת"ס (אהע"ז ח"א סי' קנ) ובית אפרים (אהע"ז סי' קיד) ועיין עוד בתשו' הגרעק"א (סי' קלג).

והנראה דיש לבאר דהסוברים דזכיה לאו מטעם שליחות היינו דכח זכייתו לאחריים אינו משום שהוא שלוחו של זה [שזוכין בשבילן] אלא שזהו כוחו שלו שכמו שיכול לזכות לעצמו ה"ע יכול לעשות חלות בעלות לחבירו כשמכווין במעשה זה לקנות לחבירו ודינא הוא דבדבר שהוא זכות לחבירו מהני מעשה כל אדם כשעשאו לשם קנין לחבירו, ויש כח ביד כל אדם לעשות לחבירו בעלים על הדבר, ע"י מעשה דידיה, ומשו"ה מהני נמי זכיה לקטנים לשיטה זו וכו' (קה"י ב"ב סי' לב ועיי"ע שם).

74 בקהילות יעקב (קידושין סי' לה) תמה דמה סברא בזה וכש"כ כשיש עבירה לשליח הול"ל דאין שליח לדבר עבירה כיון דעיקר הטעם לפי"ד חוס' משום דדברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין ועיי"ש מש"כ בזה, ובחידושי הגר"ש שקופ (ב"מ סי' יא) כתב לבאר דהטעם דאין שליח לדבר עבירה בטל השליחות משום דכיון דאין המעשה יכול להחשב על המשלח דהרי אין שליח לדבר עבירה ממילא בטל כל השליחות, אבל כשאין עבירה למשלח שיכול המעשה להתייחס למשלח מהני שפיר השליחות עיי"ש, וראה בהוספות מש"כ בכל זה.

75 עיין אבני מילואים (סי' א סק"ה) שכתב לפמש"כ כאן מיושב הא דאיתא בשו"ע שם שאפשר לזכות גט למומרת שזכות לה והרי כל הטעם שזכיה מועיל משום דאגן סהדי דעביד ליה שליח אבל כאן הרי שבקי התירא ואכלי איסורא ואגן סהדי דלא ניחא ליה בשליחות אבל לפמש"כ כאן שזכיה מהני לאו משום אגן סהדי אלא שכן גזה"כ שיהיה הזוכה לאחר מהני כ"ז שאינו מוחה לפי"ז ה"נ אע"ג דאילו ידעה לא

קצות החושן השלם <עין לנתיבות, פיתוחי חותם> - ב / ה'לר, אריה ליב בן יוסף הכהן {עמוד 199} (2864) הודפס מאתר אוצר החכמה

הסברה דברוב וחזקה וברי מוליאין ממון נגד ברי דהמוחזק ולי"ע. (ועי' בחש"י ח"א סי' קל"ז).

דף י"א ע"א ארי"ה גר קטן מעבילין אותו כר חזקן לאדם שלא בפניו. דמה דקוי"ל אין שליחות לקטן, לא משום דקליש כחו דקטן, אלא משום דמעשה קטן אינו כלום והעשה טעשה שליח לית ביה משא, ומיהו זה דיקא במקום דלריך דעמו ועשייתו בגון בתרומה, דמאחר טעם שהוא, או משום דלמלא רוצה לפטור במטעם או במרובה, או משום טעם אחר עכ"פ הדין מוסד דלריך לעשותו שליח אמרינן דקטן אין לו מעשה אבל היכא דא"ל דעמו שיעשה לשליח, גם לקטן יש שליחות. **אאב"ה** אמר לי אחי חביבי הרב רבי שלמה נ"י שדברי הרמב"ם (רי"ש פרק ז' משלוהין) בטעם א"ש לקטן משום דקטן לאו בר דעת הוא מורה בדברי אבא מארי זוק"ל אבל אמר לפקפק בדבריו מהלך דקטן, דקטן ליל תרז משום דהאר דגברא משום שליחות אחרזי וברי בתלז א"ל לא מחשבה ולא מעשה).

והתוס' לא נחתו לכך וכתבו לחלק בין תרומה לזה (בסוף ד"ה מעבילין) ואח"ל דעמא צבו לאשמעינן מה דבתרומה לריך שיעשו שליח דחינו ענין ללאן דהא זה צבור דגם גדול לריך שיעשו שליח בתרומה ומה לנו בטעמא להכא, יהיה הטעם אחיה שיכיה מ"מ כיון דלריך שיעשו שליח ומעשה קטן אינו כלום משי"א אין לו שליחות. **ולפי** הגרסא שלפניו בפרק א"י דזכיה מדרבנן אית ליה, קשה איך משכחה גר קטן מדאורייתא וכתבו בתוס' דמשכחה לה במעשרת שנתגיירה דניה א"ל עבילה והוכי גר מה"ת, ואני תמה דנהי דעלמא לי עבילה דאין זה חליצה משום דהיינו רבייה, מ"מ גירות אין כאן דכיון דקוי"ל עובר לאו ירך אמו הוא וקוי"ל דקטן ל"ל זכיה מה"ת א"כ מאן משויי לגר ודי יפקח עיני בעורח, ובשעשועי עס בני יקיר לי הגי' **שלמה** ש"י בפלפולי דאורייתא, **(אאב"ה)** שרצה אחי נ"י לומר דאפשר דקמו דהדין צאין שליח לדבר עבירה דמ"מ אס המעשה מועיל בשביל אחד ויעיל גם בשביל זה המשלה בעבירה לפירוש רש"י בצ"מ בשותפין שגבזו ה"ה נמי בכל מיני דאמרינן אין שליחות כמו א"ש לנכרי דמ"מ אס במעשה זו עשה שליחות לנכרי ולישראל מחוץ שמועיל לישראל מועיל נמי לנכרי וזיקא גם ליישב בהקדמה זו קושיא אחא באיצע"י בנדרים או כהני שוהא דידן יניכו וקשה א"כ איך מקבלין קרבנות מן הנכרים הא א"ש לנכרי, ואמר ליישב עפ"י דברי החוס' קידושין (דף כג ע"ב) דשלוחי דרמנא ודאי יניכו והאיצט"ה רק אז חיי נמי לשלוח דידן ומשי"א מחוץ שקיים שליחותו לגבי דרמנא מועיל גם לנכרי נכרי (להבנת מעל קל"ה"ה בדברי רש"י אין מעמד דלברי אחי הכי נ"י) וכתבתי דלדבריו י"ל גם הכא אף דא"ש לקטן מ"מ מגו דזוכית לעלמה לגירות זוכית נמי להעביר לגירות. **(אאב"ה)** חד מן חכימיא דק"ק קאליש השיב על סברת אחי ש"י מריש פ"ב דקדושין (דף מג א') והסברה דהא שליחות הוא וקעניס לאו בני שליחות יניבו ומאי קוש"י נימא מגו דעשה הכשיח שליח לגדולים נעשה שליח נמי להקטנים, ואמר לו אחי נ"י דליק ולי"מ דהא החס הנשיא זכה לכל אחד מצני שצבו אח תלקו, ובזוכה שני חפלים אי לזה ואי לזה לא קאמינא כ"א כגונא דרש"י דנחפן אי יכ"י שליח לזה ולזה).

שם דהא קוי"ל דעבר וודאי בהפקירה ניחא ליה. אף דקוי"ל כרבנן דשחרור בוי זכות היינו בעבר שאינו חושש בהפקירה שפסקיע עלמו משעבוד אבל גבי נכרי שאינו משועבד ניחא ליה בהפקירה כ"כ תוס' ומ"מ לישיב דקוי"ל שעבד בהפקירה ניחא ליה קשה דהא באמת בעבד לא קוי"ל בהפקירה ניחא ליה.

ונראה לפמ"ש בניטין (דף י"א ע"א) דשמואל דאמר החס דבחיוב הולך לאו כזכי ולשיעת רי"ת דהולך ותן הכל חד א"כ בעבד בתנו אמאי אס רלח לחזור לא יחזור אף דהוי כחוב דמסתמא עבד ליה נייח ופשי כמ"ש הר"ן שם הא אפילו בחיוב לא הוי כזכי לשמואל, היינו דשמואל אמר כן לפי ההלכה דקוי"ל שם ספ"א כר"ש הכשיח דהולך במתנה לאו כזכי ס"ל לשמואל דה"ה בחוב ומחני בעבד י"ל כהנא ד"א צרייתא דאפי' במתנה הולך כזכי, ואף דר"מ ס"ל שם

כ"א לעתות רחוקות מאד, אך כיון דחכמים חיקנו ה"י להס לחזק שיאמנו דצריהס, ואמר דמ"מ הם האמינוהו והעמידו על הדין שיהא נאמן כאלו ה"י מדאורייתא, וע"ז הקשו א"כ מה הועילו חכמים בהקנתן כי ודאי לא ימלא כזה שלא יעשו כ"א לימים רבים ובאחד האדם, ועל זה השיב דאלט"ב עכ"ל. **והשיב** לו אחי חביבי הרב רבי שלמה נ"י זוק"ל, אחרי שדברי ר"מ עליו ז"ל איננס דקדוק אבי אבי רבז ישראל זוק"ל, אחרי שדברי ר"מ עליו ז"ל איננס דקדוק בענין כ"א בלשון כי אלו כחז ז"ל להקשות מן מ"ש שמואל והס האמינוהו וכמו שהקשו הראשונים נ"ע כבר ה"י נכון וכל כהאי אין חובה על כל אדם לדקדק, וכש"כ לאבי מאור הגולה נ"ש, אשר נודע כי מרוב ערדות למודו וערדות העניינס במדינה וחזן למדינה היו כל כתבו בחדושי דאורייתא ואף התשובות שהשיב רובן דרובן נכתבין אף בעש"ק ויס דמפגרי ציה התלמידים אשר בישיבה וכדומה אי שמי"ש ר"מ ש"י על דברי אהמ"ז ז"ל כיון רק להאשה אל קושיתו על הראשונים ז"ל, ובאמת גם לדברי ר"מ ש"י שחז"ל העמידו דצריהס על הדין אף דה"י ראוי להס לחזק דצריהס מ"מ לא נופל היעב לשון והס האמינוהו ולא מעטם נאמנות שהאמינוהו הם ז"ל הוא נאמן, כ"א מלך הדין כיון דלא עשו חיזוק לדצריהס ממילא נשאר על הדין, ומ"מ מודינא ליה לר"מ נ"י שוליו דברי הראשונים ז"ל ה"ה לנו אפשרת לפרש כן כי זהו אמת שעל דבר תורה אין קוש"י אס יהיה הדין קשה המליחות, והרי יותר מזה מלינו דיש מאן דס"ל דעיר הגדחת וציה הכנוונת וכן סורר ומורה לא ה"ה ולא יהי (פרק ז' סורר ומורה דף עט ע"א) אך דעמו קלרה להבין דצריהס כש"כ לחזק עליהס, ומ"מ הכערה זאת אשר העיר כבודו ש"י הביאה אחי לדי פלפול קלה כל אמננו מהאיגו כזה לפני מעלחו, דהנה יש להקשות במה דאיתא (דף יג ע"א) אלא לרי יוחנן תרחי ל"ל כ"י בתרייתא להודיעך כחו דר"מ דא"ש"ג דליכא מגו מהימנא, וקשה לי במה אשמע לן זה, הא גם בצחרייתא איכא מגו דהיחה מכחישתו ועוונת בתולה אי וחי דהוא נאמן לעטון פ"פ הא ר"י דסבר כנסב בחוקת בתולה כ"י יש לה מנה לית ליה דשמואל דלדידיה ליתא לחוקה אא"כ וכמ"ש החוס' (דף י' ע"א ד"ה חוקה) וי"ל דמה שהולידו החוס' דר"י לית ליה דשמואל יש לדחות עפ"י"ש מעלחו נ"י דהאי החוקה אא"כ"ב באמת אינו טעם אל הנאמנות וי"ל דגם לר"י הבעל נאמן, אף דליכא חוקה אא"כ"ב מ"מ נאמן מדינא ככל כופר הכל, ואי משום קוש"י הש"ס מה הועילו חכמים בהקנתן י"ל דזהו קוש"י רק למ"ד כנסב כ"י אין לה כלום אבל לר"י אין זה קוש"י כלל דכיון דיש לה מנה לית ליה ילעך לשבע שבעה דאורייתא דה"ה מורה במקלח העטנה דומה למ"ש הרמב"ם ז"ל שבעה בתולה נשאתי והוא אומר אלמנה נשאתי דחייב ליבעב ש"ד ושפיר הועילו בהקנתם דודאי לא ישבע נשקר, אבל י"ל דמ"מ דברי החוס' דלר"י אין הבעל נאמן נכונים עפ"י"ש שהקשו החוס' (סוף דף ט) ע"מ דהבעל נאמן אמאי לא נאמניה לדודה במגו דמ"ש, וחירלו דהוי מגו במקום חוקה אא"כ"ב וא"כ לר"י דלדידי ליתא לחוקה זו ממילא אין הבעל נאמן כיון דמגו דמ"ש שלה אינה נגד חוקה ונאמנת היא במגו ומעשה ל"ק קוש"ייתי למא גם טעם דצחרייתא דמ"ש אי נאמנת הוא מעטם מגו דמכשת, דהא מכשת עלמו אינו כ"א מטעם מגו דמ"ש וע"כ דנאמנת בעלם טענת מ"ש בלא מגו. **ברם** הדברים שאמרתו דלר"י דיש לה מנה ליכא קוש"י מה הועילו חכמים בהקנתם כיון דיתחייב ש"ד טעות הם שע"כ לא כתב הרמב"ם דחייב ליבעב צטוען אלמנה נשאתיך אלא אחר התקנה דגיב"י כתובה מנועלעלין וכמ"ש הרא"ש והב"מ עכ"ד אחי נ"י].

ובשם הרשב"ה כתב הר"ן כיון דאית לה רוב וחזקה היא נאמנת מדינא, ובאמת קשה לי על הרמב"ן הא לקמן רפ"ב מקשינן דינול בחר רוב נשים בתולות נשאות ופירש שם הר"ה דגם לשמואל דס"ל שאין הולכין בממון אחר הכוב פריך משום דהוי רובא וחזקה וברי מוליאין ממון, והרמב"ן סתר דבריו מטעם דליכא חזקה בגוף דלמלא נכנסה לחופה ולא נעלה עי"ש א"כ הכא שפיר קיימא

אלו מציאות פרק שני בבא מציעא

דלכבי נפלא מיניה לא מיאוש. ואש"ה הגשתה מילאש אקראי בעלמא הוא ומתחילה לא היה עומד לילאש: **ת"ש המוצא מעות בוי.** תימה כיון דכבר הקשה ממתני' דמעות מפוזרות אמאי פריך תו מהך ברייתא ורבי יתחקר נמי אמאי דברייתא אלימא ליה להקשויה דמשמע דבכל ענין הרי אלו שלו אע"ג דליכא סימון מדמוקי טעמא (א) שהרבים מוציין סס ומשמע נמי אש"ה דכשזה הגביה עדיין היה בעל אצירה בצית המדרש ולא ידע שגבל מיניה:

HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

יאוש שלא מודעת אביי אמר לא הוי יאוש ורבא אמר הוי יאוש בדבר שיש בו סימון כולי עלמא לא פליגי דלא הוי יאוש ואף על גב דשמעיניה דמיאוש (ב) לסוף לא הוי יאוש דכי אתא לדידה באיסורא הוא דאתא לדידה דלכבי ידע דנפל מיניה לא מיאוש מימרא אמר סימנא אית לי בגויה יהבנא של נהר אש"ה דאית ביה סימן רחמנא שרייה כרבעינג למימר לקמן כי פליגי ברבר שאין בו סימן אביי אמר **לא הוי יאוש דהא לא ידע דנפל מיניה רבא אמר הוי יאוש דלכבי ידע דנפל מיניה מיאוש מימר אמר סימנא לית לי בגויה מזהשתא הוא דמיאוש (סימן פמו"ש ממוקנט"י ככסע"ו) תא שמע פירות מפורזין הא לא ידע דנפל מיניה הא אמר רב עוקבא בר חמא הכא במכונשתא (ט) דביורי עסקינג דאבירה מודעת היא ת"ש מעות מפוזרות הרי אלו שלו אמאי הא לא ידע דנפל מיניה התם נמי כדרי (ו) יצחק דאמר אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה ושעה יהכא נמי אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה ושעה ת"ש עיגול דבילה וככרות של נחתום הרי אלו שלו אמאי והא לא ידע דנפל מיניה התם נמי ואיגב דיקירי מידע ידע בהו ת"ש ולשוונת של ארגמן הרי אלו שלו ואמאי הא לא ידע דנפל מיניה התם נמי איגב דחשיבי משמושי ממשמש בהו וכדרי יצחק ת"ש המוצא מעות בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ובכל מקום שהרבים מצויין שם הרי אלו שלו מפני שהבעלים מתיאשין מהן והא לא ידע דנפל מיניה אמר רבי יצחק אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה ת"ש מאימתי כל אדם מותרים בלקט משילכו בה הנמושות ואמרין מאי נמושות וא"ר יוחנן סבי דאולי (ז) אתיגרא ריש לקיש אמר לקוטי בתר לקוטי ואמאי נהי דעניי דהכא מיאשי איכא עניימ דבוכתא אחריתא דלא מיאשי אמרי כיון דאיכא עניימ הכא הנך *מעיקרא איאוש מיאוש ואמרי עניימ דהתם מלקטי ליה ת"ש קציעות בדרך ואפילו בצד שדה קציעות (ח) וכן תאנה הנוטה לדרך ומצא תאנים תחתיה ומותרות משום גזל ופטורות מן המעשר ביותים ובחרובים אסור בשלמא רישא לאביי לא קשיא אגב דחשיבי ממשמש בהו תאנה נמי מידע ידע דנתרא אלא סיפא לרבא קשיא דקתני ביותים ובחרובים אסור אמר רבי אבהו שאני זית הואיל וחזותו מוכיה עליו ואש"ה דנתרין זיתי מידע ידע (ט) דוכתא דאיניש איניש הוא אי הכי אפילו רישא נמי אמר רב פפא תאנה עם נפילתה נמאסת תא שמע (י) הגבגב שנמטל מזה ונתן לזה וכן**

יאוש שלא מדעת. דבר שקמתו יאוש לכשידע שגבל ממנו וכשמלאו עדיין לא ידעו הצעלים שגבל מהן: לא הוי יאוש. לקמיה מפרש פלוגתיהו: **דמיאש לנסוף.** לאחר שמלאו זה. ולכלל דיאוש כגון דאמר ווי ליה לחסרון כיס דגלי דעמיה שנואש מהן: **באיסורא אסא לידיה.** דדבר שלינו עשוי להמילאש הוא: וזו של יס. מקומות בשפת

היס שדרך היס לחזור לאחוריו י פרסאות או חמשה עשר פרסאות פעמיים ציוס ושופך מה שמואל שם והולך. וזו לשון גדול ושירוע בלשון יוניי כמו שכתבו הזקנים לתלמי המלך ואל אצילי (א) ואל אצוטוי (נגילה) (ב) ושלוליסו של נהר. כשהוא גדל ויואש חוץ לגדמותיו וסולל שלל ושופך הנמאל: **רחמנא שרייה.** ואפי' באת ליד המוצא לפני יאוש: **לקמן.** ש במעמתי מנין לאצירה ששטפה נהר כו': **המשהא הוי יאוש.** שהרי נפל וכשיודע שזב אין דעתו עליו: **לאצירה מדעס היא.** שלא נפלו ממנו ומדעת הניחם הפקר: **עשוי למשמש.** וקודם שמלאו זה נודע לצעלים שגבלו ונאשו: **דיקרי.** כד משה: **פני דאולי אטיגרא.** זקנים עניימ הולכים על משענתם בנחת ורואין כל שבולת ושזולת. ולשון נמושות כמו (א) לא ימוש (ב) ששטפה (ג) שממששין והולכים: **לקוטי כתר לקוטי.** לשון נמושות כמו לא ימש (שמות יג) שנוטלין ומשין הכל מלפניהם: **ואמאי.** אי יאוש שלא מדעת לאו יאוש הוא: **נסי.** דלגבי עניימ דעיר אחרת עדיין לא ידעו שהלכו בה הנמושות ונתיאשו אלא עניימ דעיר אחרת עדיין לא ידעו והאין מותרין זו אלא משום כיון דלמי ידעו מילאשי הוי יאוש משעה שהלכו זו וציהתר צאו ליד זה: **קציעות.** תאנים שקוצין אותם בצחמל ומורה שלהן זו ושומן צדקה ליבש: **ואפי' כד שדה קציעות.** שדה ששטחים זה קציעות ידע דמהנהו אמו: **מוסרוס משום גזל.** אש"ה דמי נפל לא ידע כיון דלמי ידע מילאש מהשתא הוי יאוש כרצא: **ופטורות מן המעשר.** כיון הפקר דהפקר פטור מן המעשר (י) צויסיס וצתרוזין אסור. כרצא: **שגמל רישא לאביי.** מני לתרוי דמעיקרא ידע וילאש דמפרש ואולי: **דקסני צויסיס וצתרוזין אסור.** וסלקא דעתך משום דלא עבידי דמתרי וליכא למימר ידע דליאש ואש"ה דלמי ידע מילאש לא הוי יאוש מהשתא: **חוסוס מוכיה עליו.** מרחיתו ניכר של מני הוא הלכך מריה ליה ידע דנפיל לא מילאש דמימר אמר כולי עלמא ידעו דדידי נינהו ולא הפקר הן ולא שקלי להו: **עס נפילתה נמאסת.** הלכך כיון דידע דנתרא מעיקרא מילאש משום מאיסותא דמי נפלה לא חשיבא עליה ומפקר לה: **לא ידע לא גרסינן פירוש היה משוכם צספרסיס ירדן**

גב' מעיקרא איאוש. קמה לה גס לעניימ קסניס ער להס חלק ומקרי יאוש שלא מדעת מלקמן דף כב ע"ב ועיין בתוס' צ"ב דף קמ"ג ע"ב ד"ה ואש ועדיין ע"ע:

הגהות הב"ח
(א) דמיאש לבסוף (ב) שם בתמשהא דבי דרי עסקינן: (ג) תוב' ד"ה מ"ש ובי שפרסיס מלויין שם. נ"ב ע"ל דף ע"א:

הגהות הגר"א
[א] גבי אגב דיקרי. נ"ב וירכס ה"ה"ש דחשיבי כיון דמדיד למילל נינהו וכן מצינו ומתיבת וכן בלשונות אגב גי' ואליי כגון משום דיקרי ולא פריך גס מתיבת משום דהתם נדך טינת ועמלא חשיבא ליה ועי' תוס' (ע"א) ד"ה אלו כי (ועמ"ס רבינו בחי"מ סי' קמ"ב ע"א):

הגהות הר"ש
כל אדם. אפילו העשירים (תענית ו). משילכו הנמושות. כשהם דמלכין ואיך מתיאשו שאר העניים לפי שירושלם אש נכאל לקט (שם) ופלה נמושות נטלוס (שם) אתיגרי. הולכין נחת ומעייני טפי מחוקי פלך (ש"ס ג) מתרגמא לתוירא (שם) לקוטי בתר לקוטי. עי' מולך גט לחיי שפלאן ואיך פוסקין שאר עניימ מללקין (שם).

מ
הוא דקלים מוחזקין לחמי דלאו בני יאוש נינהו או דקלים בכרכים דלא שכיחי בהו שקציס למיכילניהו אסירא. יש מי שאומרים פי' כרכא דקלים הרבה שמוקפות גדר ומקשי רבא לאביי מצא מעות מפוזרות. ופריך אביי מתני' כר' יצחק דאמר אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה ושעה וכן המוצא מעות בבתי כנסיות ובתי מדרשות הוי אלו שלו. ואקשיי הוא דלמא לא ידע דנפלי מיניה. ופריך הכי נמי כר' יצחק. וכן כל דבר חשוב ממשמש בכל שעה כמו מעות. פי' נמושות סבי דאולי אתיגרא. זקנים תשושי כח משהלכין במשנת ביום שאין בהן כח לילך הרבה והשדה שיכנסו לא ללקט לא יניחו אחריהן כלום. האי דאמר מצא קציעות ואפי' בצד שדה קציעות מותרות משום גזל כיון שאלו הקציעות דבר חשוב

ופטורות ממעשר. צמס' פאה (פ"ב מ"ו) מוכח דוקא

בהפקיר קודם גמר מלאכה פטור מן המעשר אבל אם הפקיר לאחר גמר מלאכה שנתחייב כבר במעשר אין צדק כלום וה"נ מיירי קודם גמר מלאכה שלא נתייצב עדיין כדמוכח בצ"ה פרק המביא (דף נ"ד): דתאנים העומדין לשוטחן צדקה ולעשות מהן קציעות לא נגמר מלאכתן למעשר עד שתייצבו ואפילו זכה בזה המוצא קודם שתייצבו פטורות מן המעשר כדאמרין צ"ב"ק (דף כ"ה) המפקיר כרמו והשכים צצקו וצברו פטור מן המעשר וגבי הקדש אינו כן שאם הקדיש קודם גמר מלאכה ופדה קודם גמר מלאכה חייב במעשר כדמוכח קת' בפרק האומר (פ"ג ט:): **תאנה נמי מידע ידע דנתרא.** פירוש שגמלא לאביי

תאנה מותרת כיון דרגילות היא דנתרא מעיקרא מתיאש לפי שסבור שהמוצא יקמנה כי הוא לא ידע שגפלה מן האילין אלא סבור הוא מעוצרי דרכים נפלה וצותים וצתרוזין אסור דלא עבידי דמתרי אש"ה דאש היה יודע דנפלו היה מתיאש לפי מעוצרי דרכים יקחו כי יתלו דנפל מעוצרי דרכים השתא דלא ידע סבור שלא נפלו אסורה דהוה ליה יאוש שלא מדעת אבל לרצא דהוי יאוש אמאי אסור וא"ת אש דין הוא לתלות מעוצרי דרכים ולא צאלין שאלו אמאי אסור צותים וצתרוזין ו"ל דצדין ודאי אין לתלות מעוצרי דרכים אלא צאלין אלא שהצעלים מתיאשים לפי שצורין מעוצרי דרכים דלא נפלו דלא מעלי יורו הימירא צפירות שמואלים ויתלוס מעוצרי דרכים וא"ת אש כן מלי פריך לרצא נימא דותים וצתרוזין אסורי משום דאף לאחר שידעו הצעלים שגפלו לא נתיאשו לפי שידעין שהמוצא לא יקחם שיתלה שגפלו מן האילין כאשר הוא האמת שאין לתלות מעוצרי דרכים ו"ל דאש אין מתיאשים בתאנה אמאי מותרים מיהו אית ספרים דגרסינן שאני זית הואיל וחזותו מוכיה עליו דבזה מתורץ מה שהקשינו כלומר לפי שהס תחת היות יתשזו הצעלים שהמוצא לא יקחם לתלות מעוצרי דרכים אלא תאנה עם נפילתה נמאסת פירוש שמתלכלכת ונמאסת ענייני ומפקירה אבל כיוצא בזה גרסינן הואיל וחזותו מוכיה עליו ואש"ה דמנתרא מידע ידע דוכתא דאיניש איניש שגפלו לא יתיאשו כשידעו הצעלים שגפלו לא יתיאשו ואין דומין לאותן שצאלין אי נמי גרסינן נמאסת תאנה דומה לתאנה שצאלין:

רבינו הגנאל

איפשיט אי הוי סימן אי לא בעיות דרי ירימה והפשוטה הן ועלו כולן בחיקי. אימור יאוש שלא מדעת אביי אמר לא הוי יאוש ורבא אמר הוי יאוש בדבר שיש בו סימן כולי עלמא לא פליגי דלא הוי יאוש אש"ה דשמעיניה לבסוף דמיאש (לבסוף) לא הוי יאוש דכי אתא לדידה באיסורא אתא לדידה דהא לפני יאוש הוה כי פליגי ברבר שאין בו סימן אביי אמר לא הוי יאוש דלא ידע דנפל מיניה דמיאש. אבל המוצא בוטוס לו יס. פי בקרקעית הים ובשולחיה של הנה פי בתוך הנהר מקום שמי גשמים שוללים והוא מקום שטיפחו אש"ה דאית ביה סימן רחמנא שרייה למוצא דאמר ר' יוחנן משור ר' שמעון בן ירודקא מנין לאבדה ששטפה נהר שריה מותרת שנאמר כה תפשה לכל אבדת אחיק אשר תכל ממנו ומצאתה מו מצארה ממנו כלבד ומצויה אצל כל אדם. פרה ורועה שדה וכרצא כי שכל הוראה אורח יכול ליטע יצאת זו ששטפה נהר שאבדה ממנו ומכל אדם הלכך הרי היא למוצא בין אית ליה בה סימן בין לית ליה בה סימן שרי דהא ודאי מתיאשי הימנה. וזה שהתירי בים ובהר כגדו אסור ביבשה ודריינין מינה מה הימניה בין אית ביה סימן בין לית ביה סימן ואפי' לפני יאוש שרי כך מה שאסר ביבשה ואפי' לית ביה סימן לפני יאוש אסור ועלתה תיובתא דרבא תיובתא. והלכתא כותיה דאביי ביצ"ל קני' י יאוש שלא מדעת והלכתא ככבי דיאוש שלא מדעת לא הוי יאוש. ואמרי ומאחר דאיתובת רבא הני תמרי דיוקאי וכאמר התמרים שהפילם הרוח מן הדקל והם מושלכים בדרך מפני מה אובלין אותן הפורזין ושבים והנה בעליהן לא נתיאשו שלא ידעו שהפילם הרוח ואמר ר' אשי כיון דאיכא שקציס דשכיחי דאולי התם ואכלי להו יאוש מיאוש סי' מרייזו מעיקרא דכי האי גורא אפי' אביי שרי ואם

היו דקלים מוחזקין לחמי דלאו בני יאוש נינהו או דקלים בכרכים דלא שכיחי בהו שקציס למיכילניהו אסירא. יש מי שאומרים פי' כרכא דקלים הרבה שמוקפות גדר ומקשי רבא לאביי מצא מעות מפוזרות. ופריך אביי מתני' כר' יצחק דאמר אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה ושעה וכן המוצא מעות בבתי כנסיות ובתי מדרשות הוי אלו שלו. ואקשיי הוא דלמא לא ידע דנפלי מיניה. ופריך הכי נמי כר' יצחק. וכן כל דבר חשוב ממשמש בכל שעה כמו מעות. פי' נמושות סבי דאולי אתיגרא. זקנים תשושי כח משהלכין במשנת ביום שאין בהן כח לילך הרבה והשדה שיכנסו לא ללקט לא יניחו אחריהן כלום. האי דאמר מצא קציעות ואפי' בצד שדה קציעות מותרות משום גזל כיון שאלו הקציעות דבר חשוב